

Bakteriološka kvaliteta sirovog mlijeka

Dr. Jasmina LUKAČ, Fakultet poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu

Izvorni znanstveni rad — Original Scientific Paper
Prispjelo: 6. 7. 1990.

UDK:667.075

Sažetak

U radu je istraživana bakteriološka kvaliteta uzoraka sirovog mlijeka uzetih u domaćinstvima i na sabirnim mjestima.

Rezultati ukazuju na veliku varijabilnost uzoraka mlijeka. Razlozi za takvo stanje su mikroklimatske prilike i manipulacija mlijekom, kao i uvjeti držanja stoke i stočna hrana.

U proizvodnji mlijeka potrebno je posvetiti izuzetnu pažnju bakteriološkoj kvaliteti.

Riječi natuknice: bakteriološka kvaliteta sirovog mlijeka, ukupan broj kolonija mikroorganizama.

Uvod

U našim uvjetima proizvodnje mlijeka (a tako je gotovo svugdje u svijetu) krave se muzu dva puta dnevno. Način čuvanja mlijeka, koje je veoma podložno promjenama, varira od individualnih proizvođača do velikih industrijskih farmi.

U uvjetima niske proizvodnje male količine neohlađenog mlijeka odnose se na sabirna mjesta, dok se na velikim farmama mlijeko sakuplja poslije mužnje i hladi. Inicijalna bakteriološka kvaliteta mlijeka veoma je različita. Tri su glavna izvora bakteriološke kontaminacije mlijeka: sise i vanjski dio vimena, oprema za mužnju i oprema za sabiranje mlijeka. Hlađenjem mlijeka vrlo često se prikriva prava mikrobiološka kvaliteta mlijeka, uključujući i nepravilno čišćenje i dezinfekciju pribora za mužju.

Mikroorganizmi u mlijeku u trenutku odvoženja sa sabirnog mjesta određeni su temperaturom do koje je mlijeko ohlađeno te dužinom čuvanja u tim uvjetima do odvoženja mlijeka s farme.

Mikrobiološku kvalitetu mlijeka proučavali su mnogi autori, a FIL—IDF (Internacionalna mljekarska federacija) 1981. godine izdala je poseban izvještaj o kvaliteti svježeg mlijeka.

Lembke (1967) proučava nepoželjan utjecaj mikroorganizama koji se razmnožavaju pri niskoj kiselosti, a Kurman (1968) izvještava o utjecaju hlađenja mlijeka i boljim uvjetima prilikom proizvodnje mlijeka na kvalitetu sirovog mlijeka.

Silaža i njen utjecaj na kemijsku i bakteriološku kvalitetu mlijeka, bila je predmetom istraživanja mnogih autora. Kirchgessner i sur. (1965) utvrđuju evidentni utjecaj silaže na kemijsku kvalitetu mlijeka, no istodobno Bolliger (1967) proučava štetnost silaže na preradu u sir.

Orth (1961) i Forstnerič (1967, 1969) smatraju da silažno mlijeko može odgovarati ukoliko je proizvedeno u dobrim uvjetima.

Mnogi autori bave se problematikom hlađenja mlijeka u vezi s bakteriološkom aktivnošću, odnosno utjecajem na daljnje tehnološke postupke, Bayer (1967), Mayer (1969), Stadhanders i sur. (1961), Bolliger (1967) itd.

Bakteriološku kvalitetu mlijeka proučavali su Lück (1972), Thomas (1974), Panes i sur. (1979), Slanovec (1972), Hadžidedić i sur. (1968, 1969) itd.

Obradit ćemo rezultate istraživanja bakteriološke kvalitete mlijeka na području Ogulina.

Materijal i metode rada

Istraživanja su se ograničila na:

Određivanje ukupnog broja bakterija u 1 ml sirovog mlijeka (Yeastrel China blue milk agar, Davis, 1951)

Uzorci mlijeka uzimani su u domaćinstvima i na sabirnim mjestima ogulinskog područja metodom slučajnog uzorka.

Rezultati analize statistički su obrađeni [Snedecor (1971), Barić (1956)].

Rezultati i diskusija

Kemijska i bakteriološka kvaliteta mlijeka uvjet je proizvodnje kvalitetnog proizvoda. Značajna je uloga mikroorganizama ovisno o njihovoj zastupljenosti i vrsti.

Rezultate određivanja ukupnog broja kolonija u 1 ml sirovog mlijeka u domaćinstvima i na sabirnim mjestima prikazuje Tabela 1. Srednje su vrijednosti vrlo različite ovisno o mjestu uzimanja uzorka. U I. grupi iznose 25×10^6 , a u II. grupi 31×10^6 , što ukazuje na različit intenzitet kontaminacije mlijeka.

Test opravdanosti razlika prikazan u Tabeli 1/a je u logaritmiranim vrijednostima kolonija bakterija. Iz toga je vidljivo da izračunata kritična vrijednost t iznosi — 3,7967, što ukazuje da je signifikantna razlika između tih grupa ($P < 0,01$).

Tabela 1. Ukupan broj kolonija bakterija u 1 ml uzoraka sirovog mlijeka

Table 1. Colony — forming units (cfu)/ml raw milk sample

GRUPA	n	$\bar{x}$	S	C	Min.	Max
I	84	25×10^6	86×10^6	339,40	20×10^3	47×10^6
II	40	31×10^6	74×10^6	234,11	29×10^3	47×10^6

Zaključak

1. Bakteriološka kvaliteta uzoraka sirovog mlijeka ne odstupa od kvalitete mlijeka proizvedenog u područjima sličnih mikroklimatskih uvjeta.
2. Početni broj kolonija mikroorganizama u sirovom mlijeku ukazuje na velik raspon zastupljenosti mikroorganizama/ml od 20×10^3 do 47×10^6 odnosno na neizjednačenost kvalitete.

Tabela 1/a. Test opravdanosti razlike logaritmiranih vrijednosti
Table 1/a. Test of differences in logarithmic values

	Grupa I.	Grupa II.
n	84	40
$\bar{x}$	15,1592	16,3449
S	1,6926	1,4729
t		
		-3,7967++

+I. grupa = uzorci sirovog mlijeka iz domaćinstva
samples of farms raw milk

II. grupa = uzorci sirovog mlijeka na sabirnim mjestima
samples of bulk refrigerated raw milk

3. Poboljšanje mikrobiološke kvalitete mlijeka zahtijeva intenzivan rad na terenu, edukaciju proizvođača mlijeka te redovitu kontrolu mlijeka i posuda koje dolazi u dodir s mlijekom.

THE BACTERIOLOGICAL QUALITY OF RAW MILK

Summary

Bacteriological quality of raw milk was studied on farm's and daily collected bulk milk tanks (refrigerated) samples.

Results indicate great variability of milk samples quality due to ecological conditions, milk manipulation as well as to cattle husbandry and feeding conditions.

In milk production extreme consideration should be given to bacteriological quality of raw milk.

Additional index words: bacteriological quality of raw milk, colony — forming units.

Literatura

- BARIĆ STANA (1956): Statističke metode primijenjene u stočarstvu, **Agronomski glasnik** 14, 11—12, (XIV) 1964.
- BAYER, F. (1967): Auswirkungen des maschinellen Milchkühlung auf die Güte und Gütebewertung der Rohmilch. *Deutsche Molkerei Zeitung* 88, 39, s. 1589.
- BOLLIGER, D. (1967): Herstellung von Emmentalerkäse aus 36 oder 48 Stunden alter Kühlagelagerter Milch. *Schweizerische Milchzeitung*, 93, 94, s. 724.
- DAVIS, J. C. (1965): *Cheese*. Vol. 1, London.
- DEMETER, K. (1967): *Bakteriologische untersuchungsmethoden der Milchwirtschaft*. Eugen Ulmer, Stuttgart.
- FIL-IDF: *Bacteriological quality of raw milk*. Kieler Milchwirtschaftliche forschungsbereichte, September 1981.

- FORSTNERIČ, F. (1967): Upliv silaže na primerenosti mleka za podelovo v poltroh sir. Zbornik Biotehniške fakultete, Ljubljana, 14, 187.
- FORSTNERIČ, F. (1969): Kvaliteta tvrdih sireva u odnosu na bakteriološku kvalitetu mlijeka krava hranjenih silažom. *Mljekarstvo*, 19, 6, s. 130.
- HADŽIDEDIĆ, I., BEGANOVIĆ, A., MILANOVIĆ, A. i dr. (1968): Kvalitet mlijeka i mliječ-nih proizvoda nekih mljekara u SR BiH i mogućnosti njegovog poboljšanja. *Veterinaria* 17, 4, s. 463. Sarajevo.
- HADŽIDEDIĆ, I., BEGANOVIĆ, A., MILANOVIĆ, A. i dr. (1969): Kvaliteta mlijeka i mliječ-nih proizvoda nekih mljekara SR BiH i mogućnosti njegovog poboljšanja. *Veterinaria* 18, 1 i 2, s. 51 203.
- KIRCHGESSNER, M., FRIESEKE, H., KOCH, G. (1965): Fütterung und Milchezusammen-setzung, Beyerischer, Landwirtschaftsverlag München, Basel, Wien.
- KURMANN, A. J. (1968): Über die Ursachen der qualitätsfärdernenden Wirkung auf Em-mentaler und Greyerzerkäse bei einer Einimpfung von Str. Feacalis, in keimarme Rohmilch *Milchwissenschaft*, 23, 4, 193.
- LÜCK, H. et al. (1971): Bacterial counts of bulkcooled milk at different ploting tempera-tures. *S. Agrica Dairy Technol.* 3 (3) s. 139.
- MAYR, A. (1969): Probleme der Gewinnung und Behandlung der Milch im Hinblick auf die Herstellung von Käse. *Deutsche Molkerei Zeitung*, 46, s. 2280.
- ORTH, A., KOCH, G. (1961): Über den Einfluss der Tierhaltung auf die Milchqualität bei silage fülterung. *Milchwissenschaft*, 16, 4, 2. 92.
- PANES, J. J., PARRY, D. R., LEECH, F. B. (1979): Report of a survey of the quality of farm milk in England and Wales in relasion of EEC proposal. Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, London.
- ROBINSON, R. K. (1985): Dairy microbiology. Vol. 2., Elsevier Applied science Publis-hers, London and New-York.
- SNEDECOR, G., LOHRAN, W. (1971): Statistical Methods. Vuk Karadžić,
- STADHOUDERS, J., BLAWN, J., BADINGS, H. T. (1961): Prolonged cold storage of milk destined for chesmaking. *Dairy Abstracts*, 24, 8, 2. 2214.